

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра міжнародних відносин та міжнародного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
 О.Б. Жильцов
« 14 » 10 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Міжнародне право:
ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Напрямок підготовки 6.030401 «Правознавство»

Факультет права та міжнародних відносин

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02150554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2-482
 (підпис) (орієнтовно, печатка)
« » 2016

2016–2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право: Право Європейського Союзу» для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство».

Розробник:

Грицяк Ігор Андрійович, доктор наук з державного управління, професор кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Факультету права та міжнародних відносин
Протокол від «13» жовтня 2016 року № 3.

Завідувач кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Гаврилук О.В.

Соколовська С.В.

© Грицяк І.А., 2016 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0304 «Право»	Нормативна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки
	Напрямок підготовки 6.030401 «Правознавство»	
Модулів – 1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»	Рік підготовки 2-й
Змістових модулів – 2		Семестр 3-й
Загальна кількість годин – 60		Лекції 16 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2		Семінарські заняття 12 год.
		Модульний контроль 4 год.
		Семестровий контроль 10 год.
		Самостійна робота 18 год.
		Вид контролю -

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета – формування системних знань у галузі права Європейського Союзу через:

- з'ясування основних понять, визначень та інших складових права Європейського Союзу;
- передачу знань про явища і процеси євроінтеграційного характеру та про їх вплив на вдосконалення національної правової системи.

Завдання:

- вивчення сутності і змісту правових явищ і процесів в Європейському Союзі;
- узагальнення та розширення знань студентів у галузі права Європейського Союзу;
- навчання студентів орієнтуватися в законодавстві Європейського Союзу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття, визначення та інші складові права Європейського Союзу;
- сутність і зміст правових явищ і процесів в Європейському Союзі;
- тенденції розвитку Європейської Союзу та його правопорядку;
- роль України в європейській безпеці та в функціонуванні правової системи Європейського Союзу;

вміти:

- аналізувати сучасні явища і процеси в сфері європейських відносин і права;
- орієнтуватися в чинному законодавстві Європейського Союзу, працювати з першоджерелами;
- вміти висловлювати власну думку з питань європейської інтеграції та аргументувати її;
- знати й аналізувати міжнародно-правовий статус України як сторони в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом та його державами-членами.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Правова та інституційна системи ЄС. Права людини і громадянина ЄС. Безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України.

Тема 1. Правова та інституційна системи Європейського Союзу.

Правова система ЄС. Первинне законодавство ЄС. Вторинне законодавство ЄС. Основні принципи права ЄС: принцип верховенства права ЄС; принцип субсидіарності та пропорційності; принцип прямої дії; принцип відповідальності. Судовий перегляд правових актів ЄС. Інституційна система Європейського Союзу. Основні інституції: Європейська Рада; Рада Європейського Союзу; Європейський Парламент; Європейська Комісія; Суд Європейського Союзу; Європейський центральний банк; Рахункова палата. Допоміжні інституції:

Тема 2. Права людини і громадянина ЄС. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України.

Громадянство Європейського Союзу. Хартія ЄС про основні права. Правовий статус людини і громадянина в засновницьких договорах ЄС. Інституції ЄС, що діють у сфері захисту прав людини. Приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Правові засади спільної зовнішньої та безпекової політики СЗБП: історія, цілі та правові засади. Органи СЗБП. Діяльність СЗПБ та участь України. Євроінтеграція України: політико-правові засади реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції; організаційно-правові форми співробітництва України з ЄС.

Змістовий модуль 2. Внутрішній ринок Європейського Союзу. Інститути та галузі права Європейського Союзу.

Тема 3. Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС.

Вільний рух товарів у Європейському Союзі. Вільне пересування осіб. Свобода надання та отримання послуг. Свобода руху капіталу.

Тема 4. Інститути та галузі права Європейського Союзу

Правове регулювання державної допомоги в ЄС. Регулювання відносин цивільно-правового типу: контрактне право; право захисту споживачів; правове регулювання банкрутства; право інтелектуальної власності. Правове регулювання фінансових відносин в ЄС: банківське право ЄС; страхове право ЄС; правове регулювання ринку цінних паперів у ЄС; інвестиційне право ЄС; бюджетне право ЄС. Корпоративне право ЄС. Конку rentне право ЄС. Податкове право ЄС. Митне право. Торговельне право. Трудове право. Екологічне право. Правові основи політики ЄС у сфері культури, освіти та наукових досліджень. Правове регулювання окремих галузей господарства: енергетичне право; аграрне право; транспортне право; інтернет право. Правове забезпечення простору свободи, безпеки і правосуддя: адміністративне право; поліцейське право; кримінальне право; міграційне право.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
л.		с.	м.к.	Семе стр. контр оль	с.р.
Модуль 1					
Змістовий модуль 1.					
Правова та інституційна системи ЄС. Права людини і громадянина ЄС.					
Безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України.					
Тема 1. Правова та інституційна системи Європейського Союзу.	12	4	2	1	5
Тема 2. Права людини і громадянина ЄС. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України.	19	4	4	1	5
Разом за змістовим модулем 1	31	8	6	2	10
Змістовий модуль 2.					
Внутрішній ринок Європейського Союзу.					
Інститути та галузі права Європейського Союзу.					
Тема 3. Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС.	11	4	2	1	4
Тема 4. Інститути та галузі права Європейського Союзу.	18	4	4	1	5
Разом за змістовим модулем 2	29	8	6	2	8
Усього годин	60	16	12	4	18

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		
Правова та інституційна системи ЄС. Права людини і громадянина ЄС.		
Безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України.		
1	Правова та інституційна системи Європейського Союзу.	2
2	Права людини і громадянина ЄС. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України.	4
Змістовий модуль 2. Внутрішній ринок Європейського Союзу.		
Інститути та галузі права Європейського Союзу.		
3	Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС.	2
4	Інститути та галузі права Європейського Союзу.	4
	Разом	12

6. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми практичних занять - не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Правова та інституційна системи ЄС. Права людини і громадянина ЄС. Безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України.		10	5
1	Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС.	5	2
2	Права людини і громадянина ЄС. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України.	5	3
Змістовий модуль 2. Внутрішній ринок Європейського Союзу. Інститути та галузі права Європейського Союзу.		8	5
3	Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС.	4	3
4	Інститути та галузі права Європейського Союзу.	4	2
Разом		18	10

9. Індивідуальні завдання - не передбачено навчальним планом

10. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 60 год., із них: лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., модульний контроль – 4 год., семестровий контроль – 10 год, самостійна робота – 18 год

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. Правова та інституційна системи ЄС. Права людини і громадянина ЄС. Безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України. (66 балів)			Змістовий модуль 2. Внутрішній ринок Європейського Союзу. Інститути та галузі права Європейського Союзу. (66 балів)		
Лекції (теми, бали)	1. Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС. (1 бал)	2. Права людини і громадянина ЄС. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України. (2 бали)		3. Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС. (1 бал)	4. Інститути та галузі права Європейського Союзу. (2 бали)	
семінарські заняття (теми, бали)	1. Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС. (11 бал)	2. Права людини і громадянина ЄС. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС. Євроінтеграція України. (22 бали)		3. Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС. (11 бал)	4. Інститути та галузі права Європейського Союзу. (22 бали)	
Самостійна робота	Самостійна робота (5 балів)			Самостійна робота (5 балів)		

Поточний контроль (вид, бали)	Модульна контрольна Робота1(25 балів)	Модульна контрольна Робота 2 (25 балів)
Підсумковий контроль (вид, бали)	Проміжний контроль (100 балів)	

11. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- 1) За джерелом інформації:
  - *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
  - *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
  - *Практичні*: вправи.
- 2) За логікою передачі і сприймання навчальних матеріалів: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.
- 3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.
- 4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

12. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- *Методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; реферат.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;

- виконання тестових завдань.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності студента	балів за одиницю Макс. кількість	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3
2	Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5
4	Робота на семінарських заняттях	10	3	30	3	30
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	66	-	66
	Разом			132		
	Коефіцієнт			0,757		
	Підсумковий бал			100		

Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності

E	60-68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- Опорні конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
- Презентації.

14. Рекомендована література

Базова

1. Право Європейського Союзу : підручн. / за ред. О.К. Вишнякова. – Одеса : Фенікс, 2013. – 883 с.
2. Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. — 464 с.
3. *Грицяк І.А., Говоруха В.В., Стрельцов В.Ю.* Модуль 1. Правова та інституційна основи Європейського Союзу: Підручник (З грифом МОН України) За заг. ред. М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка, В.Стрельцова. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. – 620 с. – (Серія «Бібліотека державного службовця у галузі європейської інтеграції»).
4. *Гнатюк М.М., Малик Я.Ф., Прокопенко Л.Л.* Модуль 2. Відносини з Європейським Союзом та процес європейської інтеграції України. / Relations Between Ukraine and the EU and European Integration Process. Навч. посіб. / За заг. ред.М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка, В.Стрельцова. – К.: Міленіум, 2009. – 782 с.

Допоміжна

1. *Грицяк І.А.* Глобалізація як основа інтеграційних процесів // Вісник Академії митної служби України. Серія: “Державне управління”. Науковий збірник. - № 1 (1), 2009. – 140с. (С.5-13).
2. *Рудік О.М., Дзяд О.В.* Модуль 3. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України: Начальний посібник / Common EU Policies and Their Significance for Ukraine: - Навч.пос./За заг.ред.М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка та

- В.Стрельцова. – К.: Міленіум, 2009. – 668 с.
3. Рудік О.М., Дзяд О.В. Модуль 3. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України: Начальний посібник / Common EU Policies and Their Significance for Ukraine: - Навч.пос./За заг.ред.М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка та В.Стрельцова. – К.: Міленіум, 2009. – 668 с.
  4. Гнидюк Н.А., Федонюк С.В. Модуль 4. Розширення ЄС та досвід реформ країн Центрально-Східної Європи у контексті приєднання до ЄС / Expansion of ES and experience of reforms of countries of Centrally East Europe is in the context of tacking to ES: Навч. пос. / За заг. ред. М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка, В.Стрельцова. -К.:Міленіум,2009.–354с.
  5. Гнидюк Н.А., Стрельцов В.Ю. Модуль 4. Розширення ЄС та досвід реформ країн Центрально-Східної Європи у контексті приєднання до ЄС : Робочий зошит до модуля / “EU Enlargement and reform experience of Central and Eastern Europe in the context of ecession to the EU”: Workbook - К.: Міленіум, 2009. – 44 с.
  6. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К.: Смолоскип, 2002. – 168 с.
  7. Ніколас Мусис. Усе про спільні політики Європейського Союзу / Пер. з англ. – К.: К.І.С., 2005. – XIV с. – 466 с.
  8. Грицяк І. Європейська інтеграція в східноєвропейському та південному напрямках / І. Грицяк // Вісник НАДУ. - 2008. - № 1. – С. 5-14.
  9. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз: Курс євроінтеграції: Пер. з англ. // Навч. Посібник. - 2006.
  10. Марченко М. Європейський Союз: Словник-довідник. – 2006.
  11. Мудрий Я.М. Словник-довідник термінів з Європейської інтеграції / “Glossary of Terms on European Integration”. Словник. / За загальною ред. М.Бойцуна, Я.М.Мудрого, О.М.Рудіка. – К.: Міленіум, 2009. – 588 с.
  12. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: Навч. посіб./ ; Нац. Акад. держ. упр. при Президентові України. -К.: К.І.С., 2006.

15. Інформаційні ресурси

1. Euroobserver <http://euobserver.com>
2. EurActiv <http://www.euractiv.com>
3. Бібліотека Міжнародного центру перспективних досліджень. Тема „Європейська інтеграція” . – <http://www.icps.kiev.ua/library>.
4. Вісник “УНІАН – Новини ЄС”: <http://unian.net/ukr/products/95/>
5. Довідник з європейської інтеграції <http://eu-directory.ea-ua.info/>
6. Європа в Інтернет: Веб-путівник: <http://www.knoweurope.net/demo/html/webdir.htm>
7. Загальна інформація про установи ЄС: <http://europa.eu.int/geninfo/info-en.htm>
8. Офіційний сайт Делегації Європейської Комісії в Україні, Молдові та Беларусі: www.delukr.cec.eu.int
9. Офіційний сайт ЄС: http://europa.eu.int/index_en.htm (до англomовної сторінки веб-сайту).
10. Сторінка новин EU News: http://europa.eu.int/news/index_en.htm
11. Урядовий портал. „Європейський вибір”: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=741034&cat_id=31455